

uitsluiting ervan. Hoe het zij, het gesprek is er door vergemakkelijkt; het is helaas tot een v o o r d e e l te rekenen, dat aan de V.U. de theologische faculteit, die zoo veel rampen bracht over het gereformeerde volk, en zoo diep-schuldig daar tegenover staat, meer en meer geïsoleerd daar leeft en werkt; de andere faculteiten vallen haar wel niet af, maar halen meer en meer de schouders op over haar prestaties, zooveel ze nog daarvan nota nemen tenminste.

Wie scherp ziet, bemerkt ook in dit boek de sporen van die veranderde mentaliteit. De auteur merkt op, bl. III, dat het werk van dr J. Th. de Visser over „Kerk en Staat” geen literatuur-opgaven biedt. Men ziet nu des te meer geïnteresseerd uit naar zijn eigen literatuurvermelding. Krijgt Kuyper een vooraanstaande plaats? Ooh, men vindt zijn naam vaak genoemd, maar — in detailkwesties. Gaat het om het trekken van de principiele lijnen, dan zoekt ge Kuyper's naam vergeefs (evenals die van anderen, b.v. Stahl). In het eerste hoofdstuk („Inleiding”) gaat het om het principiele voorwerk. Bij de literatuurvermelding vindt ge wel opgenomen het nog onlangs door ons besproken, door Miskotte's orgaan kras afgevoerd werk van ds A. A. van Ruler, Religie en Politiek, en wel de geschriften van Severijn, Dibelius, Duynstee, Köhler, Kranenburg, maar niet Abr. Kuyper. In een later hoofdstuk, als het gaat over Calvin en het Calvinisme in hun theoretische bepaling van de verhouding tusschen kerk en staat, wordt Kuyper wel vermeld onder de opgegeven literatuur, en wordt ook daarbij wel opgenomen zijn bekende werk over de „Gemeene Gratie”, doch, als ge het desbetreffende gedeelte naleest, treft ge geen woord aan over..... de gemeene gratie.

Wij achten het een gelukkige omstandigheid, dat deze auteur zich van het gemeene-gratie-schema vrijgehouden heeft. We gaan vooruit, al is het langzaam. Als hij zegt, bl. 3, dat de staat mis-schien ook buiten de zonde om tot ontwikkeling gekomen zou zijn, achten wij dit juist, behoudens dan het „m i s s c h i e n”. Als hij de splitsing van de kerk in een veelvoud van kerken strijdig met haar w e z e n acht, dan meenen wij hem daarin te moeten bijvallen, tenminste, wanneer we het woord s p l i t s i n g accentueeren; want de ontwikkeling van de kerk in onderscheiden landen, cultuurgebieden, staatsverbanden, kon in den aanvang uiteraard niet anderszins de verscheidenheid van deze gebieden en invloedsferen negeren. In de eene meening komt schrijver in conflict met Kuyper's gemeene-gratie-schema, dat de ontwikkeling van den staat buiten de zonde om, verwerpt. In de tweede meening keert hij zich tegen de pluriformiteitsgedachte, gelijk ze door meer dan één ontwikkeld is geworden.

Theologisch hebben we onze bedenkingen hier en daar. De kerk heet bij schrijver OPENBARING van Christus' lichaam; maar ze is Zij n l i c h a a m, waaraan het openbaar zijn inhaerent is. Anders zou men ook moeten komen tot den staat als OPENBARING van een in zich zelf onzichtbare grootheid, die toch ook „staat” zou dienen te heeten. Dat voor Calvin de kerk de o n z i c h t b a r e eenheid van alle in Christus verkorenen zou zijn, zooals schrijver op bl. 116 constateert, achten wij in dezen vorm onjuist. Zoo ware natuurlijk wel meer te noemen.

Voorts schijnt de verdienste van dit werk ons te liggen in zijn refereerend karakter, doch het grootendeels daartoe zich beperken is dan weer zijn zwakheid. Er ligt in het boek een massa historisch materiaal verwerkt; maar bepaalde oplossingen van brandende kwesties blijven dikwijls uit.

Neem b.v. de kwestie van scheiding van kerk en staat. Het laatste woord der desbetreffende paragraaf is, dat de uitdrukking „scheiding van kerk en staat” geen vasten inhoud bevat, doch indien men haar wil bezigen, altoos nadere toelichting behoeft, bl. 204. Of, neem de kwestie van de afwikkeling der financiële ondersteuning van kerken vanwege den staat; schrijver concludeert, dat het w a r s c h i j n l i j k de voorkeur verdient af te zien van een historisch-juridisch volkomen verantwoord wetsartikel in dezen en in plaats daarvan terwille van de practijk te bepalen, dat de tot dusver uitgekeerde bedragen tegen finale kwijting door den staat gekapitaliseerd en aan de verschillende kerkgenootschappen, die ze tot dusver ontvingen(!), uitgekeerd zullen worden, 269. Of ook, neem de kwestie, die in deze dagen ons wel meer dan vroeger is gaan interesseeren, hoe het moet, als de rechter uitspraak moet doen inzake de kerkelijke goederen, wanneer ergens een breuk is ontstaan. Schrijver herinnert aan de doleantieprocedures, die zonder uitzondering voor de „doleerenden” ongunstig verlopen zijn. Men heeft het al kunnen beleven, dat een synodocratisch advocaat den rechter in de jare 1946, misschien ook reeds eerder, heeft verzocht zich aan de rechtspraxis van de dagen der doleantie toch maar aan te sluiten: de zonen der doleantie verloochenen het bloed, de tranen, en vooral de gebeden hunner vaderen, nu

het erop aankomt, ons, die de Gereformeerde Kerken hebben voortgezet, door haar vigeerend recht onverminkt te handhaven tegenover de aan dat recht zich vergrijpende synodes, tegen te werken, en in hun schandelijke rechtskrenking te volharden met alle vleeschelijke voordeelen, daaraan in begerde verbonden. Komt schrijver hier tot een solutie? We kunnen haar niet vinden. Historisch is zijn uiteenzetting wel van belang; vooral om de openhartigheid, waarmee toegegeven wordt, dat in de dagen der doleantie de rechtbank te maken meende te hebben, niet met..... het recht, zooals een naieveling nog kon denken, doch met belangen. Zoo ongeveer als het ging met de Joden na Christus' vraag over den doop van Johannes: uit de menschen, dan wel uit God; zij overleiden toen: als we dit antwoorden, dan zal het effect zoo zijn, en antwoorden we dat, dan is de uitkomst zis.

Maar tot een heldere uiteenzetting van de grondslagen, die het gereformeerde kerkverband naar de K. O. heeft, en tot het trekken van vaste, voor alle conforme gevallen geldende consequenties, komt het niet. Wel vinden we eenige rechterlijke uitspraken vermeld (enkele zeer mooie ontbreken, vermoedelijk wel dateerend uit den tijd na afsluiting der copie). Doch we missen een exposé als zooeven omschreven werd. Voor een rechter, die zich voor de hem voorgelegde gevallen houdt aan het binnen de kerken zelf aangenomen recht zou zulk exposé waarde gehad hebben.

In zijn refereerend karakter kunnen we dit boek waardeeren; overigens laat het ons de noodzaak van eigen principiele bezinning.

K. S.

GRONINGER BRIEVEN

RECTIFICATIE.

In de eerste regel van het vorig artikel moet het woordje door vervallen.

In 3e kolom, regel 12 v. boven niet: Ortega en Gasselt, maar: Ortega y Gasset.

Amice frater.

Wij moeten temidden van de zware zorgen, die ons kunnen drukken, niet vergeten te letten op hetgeen in de wereld buiten ons kleine land geschiedt. De vraag, de bange vraag rijst: is er bekeering merkbaar? Ik wil mij nu bepalen tot het Fransche en het Duitsche volk.

Dat er niets nieuws is onder de zon kan blijken uit het feit, dat tal van Fransche schrijvers, vol vrees voor Allemagne, hun volk vermanen niet te vergeten, dat Hitler wel verslagen is, maar dat de nazigeest in Duitschland nog heerscht, vooral bij de jeugd. Niet alleen Hitler, maar het Duitsche volk wordt verantwoordelijk gesteld voor het vroeselijke, wat dit volk aandurfde. Zoo ging het ook in 1870, toen Duitschland de overwinnaar was. De verslagene is gewoonlijk de boosdoener. De overwinnaars zijn de nobele lieden.

Groen van Prinsterer vertelt in zijn „Nederlandsche gedachten” van 1870 van een Duitschen hoogleraar, die in een plechtige academische zitting, met Napoleon III, naar het Fransche volk verantwoordelijk stelde. Alle volken waren vredelievend, maar het Fransche volk was de gedurige onruststoker. Een pest voor Europa en de wereld.

Men stond voor de keuze tusschen twee middelen: of dat Fransche volk uitroepen, zooals de noodhuden werden vernietigd, of het volkomen af te sluiten van de wereld en het zich zelf te laten vernietigen.

Zoo wordt thans in de huidige Fransche literatuur overwogen hoe men handelen moet met de Oostelijke bureu.

Twee wegen, dus zegt een der litteratoren, staan voor ons open: de Duitschers uitroepen of te bekeeren. Het eerste gaat niet. Dus blijft de tweede weg open. Maar hoe dat te doen? Amerikaansche vermaningen helpen niet. Men moet missionairs, nieuwe „apostelen” zenden naar het Duitsche rijk. Maar zullen de Duitschers luisteren? Evenmin als men na den dertigjarigen oorlog kon verwachten, dat het volk van Luther zou teruggekeerd zijn tot den schoot der Roomsche kerk door er veel Mariabeeldjes heen te zenden.

Het schijnt een onoplosbaar probleem.

Curieus is het middel van een zekeren Weyer, die den grammaticalen weg wil bewandelen. Men moet uit de Duitsche taal verwijderen het woord: *worden* — worden — en het vervangen door *sollen* — plicht — of *wollen*. Nu dat zou al heel gemakkelijk zijn.

Deze man zoekt overigens de kwaal heel diep. De Duitschers zijn een mengsel zegt hij van Lathijnen — vandaar de zin voor organisatie — Germanen — vandaar de oorlogszucht, — en Slaven — vandaar de gedachte de wereld te zullen overwinnen. Zelfs de Hanza moet dienen om de wreedheid en rooverij der Duitschers ons duidelijk te maken. Nu — dan zijn wij er ook dichtbij.

Albert Béguin is ernstiger. Hij zegt: het Duitsche kwaad is niet alleen voor rekening van dat volk. Het is een accent op het kwaad waaronder heel Europa gebukt gaat. Wij moeten ons allen bekeeren. Maar een antwoord: hoe, weet hij niet te geven. Het blijft bij woorden als Liberté en Salut. Maar waar dit heil te vinden.

Merkwaardig is dat in Frankrijk een gesprek gaande is tusschen enkele bekende Hugonoten — als Boegner bijv. — en Jesuiten. De laatstgenoemden willen, dat de Bijbel weer gebracht wordt in de Fransche gezinnen. Het is hier te lande ook een Jesuit, die een gelijke gedachte propageert en zelfs zegt, dat de prediking en het onderwijs voor de Roomsche jeugd Christocentrisch moeten zijn.

In het protestantsche weekblad „Réforme” las ik iets over een enquête, van Dominicaansche zijde, onder de Roomsche katholieken gehouden, over de vraag: hoe de ernstige Christen zich tegenover de wereld heeft te gedragen.

Die vraag houdt vele christenen, ook in ons land, bezig, naar wij weten. Er zijn er die zeggen: wij moeten uit de afzondering, uit de puriteinsche isolering uit. Wij moeten ons midden in de wereld werpen, met de daad. De wereld met al het mooie, dat zij heeft kloek aanvaarden, bioscoop, dans, enz. De Christenen moeten zijn als een jonge vrouw, die zich niet op het slechtouwe laat nemen door de mode, maar zelf zorgt de mode voor de wereld te bepalen. Onderwijl heel modieus gekleed.

Wij moeten een geweldig optimisme kennen. De wereld is voor het Christendom te veroveren, mits het christelijk-humanisme wil zijn. De wereld aanvaarden, om haar dan naar een nieuw ideaal te geleiden. Daartegenover komen echter — ook in „Réforme” — waarschuwingen.

Er zijn er, die wijzen op het woord van onzen Heiland: in de wereld, niet van de wereld. Maar hoe dan te handelen?

Wij moeten op eigen terrein blijven, zegt men dan, in de hoop, dat er toch nog uitkomst zij voor ons zinkend Europa.

Want als wij een drenkeling willen helpen, behooren wij vóór alles te zorgen, niet zelve met hem te verdrinken.

Wat hier echter het heel erge is?

Geconstateerd wordt, dat zoo Roomsche als Protestantische christenen niet meer hun kracht willen putten uit het kruis van Christus. En, dat zij ondergraven het besef van zonde.

Wanneer, dus zegt een der Fransche schrijvers, ik naga, wat dit christelijk-humanisme wil, dan loopt alles uit op een Amerikaansch pragmatisme, ja, dit humanisme gaat tamelijk wel parallel met het atheïsme van den communist. De mensch zoekt zijn waarde en kracht in zich zelf. Dit ultra-personalisme verwordt tot godloochening.

Wij zien, dat in het buitenland dezelfde stromingen merkbaar zijn als hier te lande.

Het is Erasmus, die redding zal bieden.

Daar is een nieuwe Renaissance; waar is de Reformatie?

Het op den voorgrond zetten van den persoon des menschen, personalisme, en dan „personalistisch socialisme”, van den arbeid, als het eenige wat de mensch heeft om zich zelf te redden — partij van den arbeid — het meelopen van menschen, die zeggen den Christus te belijden met lieden, die, hoezeer zij van God spreken, toch eigenlijk alleen den mensch, zijn hogere kwaliteiten, bedoelen, het is alles buitengemeen droef.

Maar nu het Duitsche volk.

Het is daar waarlijk niet alleen nazi-klank, wat men er vernemen, hoerter deze geest nog springlevend is onder onze Oostelijke naburen.

In „Réforme” voer ik een interview met een Göttinger professor, Eschmann, een humanist naar Goethe, die gewaagt van de herleving van het protestantisme, vooral onder de jongelieden aan de hogeschool. Er wordt, een tijdschrift uitgegeven: „Die Sammlung”, waar in de nieuwe ideeën vertolking vinden. Men gevoelt daar voor een liberaal protestantisme, waarin ook sociaal democraten zich kunnen vinden. Tout comme chez nous. Net als bij ons, naar men ziet. Op politiek gebied is er de Christelijk-democratische beweging, waarin Roomschen en Protestanten willen samenwerken. Een coalitie, die hier niet meer mogelijk schijnt.

Men keert zich tegen Nietzsche en Hegel. Maar ook stelt men zich te weer tegen de pessimistische wijsbegeerte van Heidegger, en evenzeer tegen het existentialisme van Jaspers, die zoekt naar een morele basis voor een nieuw leven. Wij willen hopen, dat die basis sterker zal zijn, dan die Jaspers eens gaf als slot van een zeer pessimistisch betoog: laten wij ons herinneren dat wij menschen zijn. Verder kwam onze Huizinga feitelijk ook niet. En wat zou dat baten? Maar goed — Heidegger wordt afgewezen. Men kan het ontzettend kwaad, dat deze filosofie sticht, in Frankrijk gewaar worden, waar velen daaromtrent zeer ongerust zijn. Met ziet het daar in boeken van Le Sartre, waarin het „leven” in zoo beestachtige vormen wordt geteekend, dat velen lezers haast den adem wordt benomen. En die man trekt veel aandacht in Parijs. Werd zelfs naar Amerika geroepen.

Maar wat zoekt men dan in Duitschland?

Daar is een sterke mystieke strooming; het subjectivisme viert in die kringen hoogtij. Merkwaardig is de bekentenis, die ik in een ander Fransch blad las, dat de volgelingen van Kierkegaard nu Le Sartre nalooopen en zuivere atheïsten werden. Behoeft het ons te verwonderen, als wij weten, dat volgens dezen wonderlijken Deenschen wijze, onze God niet dan subjectiviteit is?

Het subjectivisme, dat in sterke mate weer in onze gereformeerde kerken doordringt, is een ontzettend gevaar voor alle waarlijk Christelijke leven.

Het is merkwaardig, dat in mystieke kringen in Duitschland — in „Réforme” wordt zelfs van een „school” gesproken — de voornaamste lectuur is d'Angelus Silesius, Jacob Böhme, Novalis en Eckehart.

Dus eigenlijk niet eens mystieken maar spiritualisten, de gevaarlijkste vijanden van alle Reformatie, ook van de Reformatie in de reziende eeuw. Marx van St. Aldegonde zou zeggen: veel gevaarlijker dan de Roomsche dwalingen.

Er is sprake van een „religieuze extase”.

Maar wij herinneren ons, dat Rosenberg, de leeraar van het nationaal-socialisme, in zijn bekende boek „Der Mythos des 20. Jahrhunderts” een breed hoofdstuk wijdt aan Eckehart met zijn „adelige Seele”, d.i. dan de Nordische ziel, die ver boven God uitgaat en die zegt: wære aber ich nicht, so wære auch Gott nicht.

Dat is volgens Rosenberg de kracht van het nationaal-socialisme, dat de wereld een nieuw ideaal en nieuwe wereld brengen moest.

Voorts is er, dus Eschmann, de theologische dialectiek van Karl Barth en Niemöller.

Wie weet niet, hoe schrikkelijk de afval is, die hier te lande door diezelfde theologie wordt gewerkt? Intertijd, eenige jaren voor den oorlog beweerde men in de „Nederlander”, dat Brunner veel bouwstof gaf vóór de Christelijke politiek.

Ik heb in de „Standaard” toen gezegd: geen bouwstof maar springstof. Welnu — men ziet hoe de „Nederlander” werd veroverd door de Barthianen, die nu met de sociaal-

democraten.

Gelukkig herleving te doxe predik van den ar land zullen.

Men gewi protestantist stiek-protest stige waars het „protes hoorzaam” te het Woord. Reformatie.

Eschmann het doordrin Daar profet eeuwen dood En de my

Dit alles men in Een waarlijke b Schrijven.

Men ziet de „Mattheo dat men de en Heere.

Terugkeer van dat ge Calvin of zich dan op van een Re

Maar der kerken met Naam des er van revis ergste.

Toch mo niet de hoo Jezus Chris

Maar wat staat op de De stem e Als wij e

hervorming, ringen voor technisch, di schonk, op wereld kon ons wacht

Men was Gij hunne vergaderen goed verza verschrik; keeren wede

Zoo blijft En daarot Koninkrijk worpen.

Maar de der Schriftte onderdanen.

Want dat Met hart

BUIT

DE TAC SYNODE KERSTE

In Ame vriend”, r Orange C Maart 194 nederlands neen. In h

In artik

Zullen ons n g program gramm c rein.

In een kerk ont feiten, m een onzer dat het de alle posit noot mae tegenparti

Wat on dezen st Oorlog II kinderen

’n gezin e problemen constructi hebben ge strijd der

Het bes ons als bl

Tot zoo bemoeien?

Men zou syllabe m het zelf het „neen, deze passa

las ik iets over
de Roomsche
kerk, die de ernstige
gedragingen
ons land, bezag
ij moeten uit de
uit. Wij moeten
daar. De wereld
aarden, bioscoop,
en jonge vrouw,
a door de mode,
te bepalen. On-

men. De wereld
het christelijk-
n, om haar dan
eigenover komen
wingen.

onzen Heiland:
dan te handelen?
iet men dan, in
ort ons zinkend

in, behooren wij
verdrinken.

Protestantsche
en uit het kruis
eset van zonde,
rijvers, ik mag,
alles uit op een
sme gaat tame-
communist. De
zelf. Dit ultra-

ommingen merk-
de Reformatie?
rsoen des men-
sch socialisme",
h heeft om zich
het meeloopen
belijden met lie-
eigenlijk alleen
len, het is alles

nk, wat men er
evend is onder

t, een Göttinger
Goethe, die ge-
ne, vooral onder
h een tijdschrift
nieuwe ideeën
en liberaal pro-
ca zich kunnen
ons, naar men
ik-democratische
n willen samen-
lijkt schijnt.

Maar ook stelt
vijsbegeerte van
me van Jaspers,
n nieuw leven,
d zijn, dan die
nietisch betoog:
n. Verder kwam
zou dat baten?
Men kan het
t, in Frankrijk
r ongerust zijn,
tre, waarin het
getekend, dat
n. En de man
naar Amerika

et subjectivisme
i de bekenten-
is, de volgelingen
i zuiver athe-
leren, als wij
menschen wijze,

er in onze ge-
zettend gevaar

gen in Duitsch-
n „school“ ge-
gelus Silesius,

piritualisten, de
ook van de
St. Aldegond
iche dwalingen.

de leeraar van
t: „Der Mythos
lijkt aan Eke-
Nordische ziel,
aber ich nicht,

het nationaal
nieuwe wereld

dialectiek van

is, die hier te

beweerde men

stof gaf vóór

geen bouwstof

„Nederlander“
oet de sociaal-

democraten in de partij van den arbeid vroolijk meeloopen.
Gelukkig is er in de Christelijk historische partij ook een
herleving ten goede, maar hoe zit men met die vele ortho-
doxe predikanten, die vol ijver, in het gareel van de partij
van den arbeid gebonden, doen, alsof zij ons volk en vader-
land zullen redden uit allen nood.

Men gewaagt dus voor het Deutsche volk van een liberaal-
protestantisme, een christelijk-humanisme, en van een my-
stiek-protestantisme, en dat alles doet denken aan de ernstige
waarschuwingen van onzen Groen in zijn dagen tegen
het „protestantisme“, dat niets betekent, als het niet ge-
hoorzaam terugkeert tot de volkomen onderworpenheid aan
het Woord van God en de oude belijdenis van de kerk der
Reformatie.

Eachmann ziet het kwaad, de decadentie van Europa, in
het doordringen van de politiek in de intellectuele kringen.
Daar proeft men weer de font van het Deutsche volk de
eeuwen door. Maar Goethe zal zeker geen behoud brengen.
En de mystiek evenmin.

Dit alles nu is weinig opwekkend. Hoe weinig berispt
men in Europa van een waarachtige verontmoediging, van
waarlijke bekeering, van terugkeer tot den Christus der
Schriften.

Men ziet ten onzen allerwege weer veel drukte omtrent
de „Mattheus-passie“. Maar ook dit bewijst waarlijk niet,
dat men de redding zoekt in het kruis van onzen Heiland
en Heere.

Terugkeerend tot ons eigen arme land, thans een prooi
van dat gevaarlijk optimisme, dat zijn kracht niet zoekt bij
Calvijn of Luther maar bij Erasmus en de humanisten, die
zich dan ook Christelijk noemen, mogen wij, Gode zij dank
van een Reformatie gewagen.

Maar deze Reformatie wordt juist in de gereformeerde
kerken met alle kracht tegengewerkt, en die haar in den
Naam des Heeren prediken, worden uitgestooten; en, als
er van revisie sprake is, moet gezegd: deze is erger dan het
ergste.

Toch moeten wij den moed niet verliezen, want het is
niet de hoogmoedige mensch die regeert, maar onze Heere
Jezus Christus zit ter rechterhand Gods en Hij regeert.

Maar wat moet er van Europa worden, als het geen acht
slaagt op de oordeelen die roepen tot bekeering?

De stem des Heeren is toch zoo duidelijk te hooren.

Als wij alleen maar letten op al het roepen over sociale
hervorming, over het brengen van de geweldigste verzeke-
ringen voor ieder, van de wieg tot het graf, op de rijke
techniek, die de Koning der koningen deze arme wereld
schonk, op een ontwikkeling van het verkeer, die heel de
wereld kon samenbinden, terwijl er toch gezegd moet worden:
ons wacht een hongersnood.

Men was Ps. 104 vergeten: „Zij allen wachten op U, dat
Gij hunne spijze geeft te zijner tijd. Geef Gij ze hun, zij
vergaderen ze; doet Gij uwe hand open, zij worden met
goed verzadigd. Verbergt Gij uw aangezicht, zij worden
verschrikt; neemt Gij hunnen adem weg, zij sterven en zij
keeren weder tot hun stof“.

Zoo blijft het ten allen tijde.
En daarom zeide onze Heiland en Heere: zoek! eerst het
Koninkrijk Gods en alle dingen zullen u worden toege-
worpen.

Maar de volkeren van Europa willen niet, dat de Christus
der Schriften Koning over hen zal zijn, en zij Zijn gewillig
onderdanen.

Want dat is het Koninkrijk Gods
Met hartelijke groeten en heilbede Uw toegesegen
MARNIX.

UIT DE BUTENLANDSCHE KERKEN

DE TACTIEK GROESHEIDE-RIDDERBOS-
SYNODE BEDWELMT VIA Ds G. H.
KERSTEN DE AMERIKANEN.

In Amerika verschijnt o.a. een blad „De Volks-
vriend“, redacteur Rev. J. J. van der Schaaf, adres
Orange City, Iowa, U.S.A. In het nummer van 7
Maart 1946 verschenen twee artikeltjes over het
nederlandsche schisma. In het eene zegt het blad:
neen. In het tweede doet het: ja. Aldus gaat dat toe.
In artikel nummer één lezen we:

Zullen wij als (Amerikaansche, K. S.) Geref. Kerken
ons nu gaan mengen in dezen strijd? Dit was Hitler's
programma: „Verdeel en verniel“. Zulks is satans pro-
gramma op elk terrein en niet het minst op kerkelijk ter-
rein.

In een twistzaak zooals die daar in de Nederlandsche
kerk ontstaan is gaat het moeilijk om de feiten, al de
feiten, machtig te worden. Wij hebben reeds ontdekt, dat
één onzer kerkelijke bladen zich al in moeite bevindt om-
dat het de noodige gegevens niet bezat. Iedere groep wendt
alle pogingen aan om ons alhier in Amerika tot bondge-
noot machtig te worden. De eindoverwinning over hun
tegenpartij moge hiervan afhangen.

Wat ons als persoon betreft wijgeren wij beslist om in
dezen strijd betrokken te worden. Gedurende Wereld
Oorlog II moesten wij maar bonds koopen, en vijf onzer
kinderen afstaan voor het leger, vier van welken ieder
'n gezin achter moest laten. Heden worstelen wij met de
problemen welke opkomen gedurende de periode der re-
constructie. Onze krachten worden dies uitgeput, en wij
hebben geen kracht noch lust om ons te begeven in dezen
strijd der Nederlandsche kerk.

Het besluit genomen voor ons als persoon geldt ook voor
ons als blad.

Tot zoover het blad. Op de vraag: ons er mee
bemoeien? is het antwoord: NEEN.

Men zou nu verwachten, dat men dan ook geen
syllabe meer over de zaak zou lezen. Maar in
hetzelfde nummer krijgen we een artikel, dat
het „neen“ in „ja“ verandert. Daarin treffen we
deze passage aan:

In de (Nederlandsche, K. S.) Gereformeerde kerken
kwam een scheuring, in hoofdzaak door het drijven van
Prof. Schilder. De veronderstelde wedergeboorte wilde
men niet meer als grond van den kinderdoop aanvaarden.

Maar waarom niet?
Omdat veronderstellen niet ver genoeg gaat. Alle ge-
doopten zijn in het verbond der genade. Dat richt God op
met degenen die hem haten, zooval als met hen, die hem
lieft hebben; aan allen belooft Hij de zaligheid en allen
verzegt Hij de belofte in den doop.
Zoo schreef Prof. Schilder, en het is koren op den
molen van anderen die, ook de nieuwe leer van de drie
verbonden zijn toegedaan en, gelijk Prof. Heyns in Ame-
rika leerde, het verbond der verlossing en het verbond der
genade als verschillend in wezen scheiden.

(Uittreksel uit een brief van Ds G. H. Kersten, in
„Banier der Waarheid“).

Tot zoover de uitlegging-ds Kersten, aangehaald
in het orgaan „De Volksvriend“.

We zullen ons met den heer Kersten niet in een
debat begeven over de vraag, wat hij toch eigenlijk
onder „drijven“ verstaat. Ik weet alleen maar, dat
hij hier erg gemakkelijk jukt. Hij móet weten,
dat van mij GEREISCHT is, dat ik binnen veertien
dagen JA of NEEN zou antwoorden op de vraag,
dat ik beloven zou niets te leeren, dat niet TEN
VOLLE in OVEREENSTEMMING was met de
formule dat men de kinderen moest houden
voor wedergeboren en moest houden
voor in Christus geheiligd, totdat
het tegendeel bleek, wat minstens 20 jaar duurt.
Die eisch is me gesteld, NADAT ik geadviseerd had,
voorlopig de kandidaten dien eisch NIET te stel-
len en de zaak eerst nog eens rustig te bekijken, na
den oorlog. Ik heb op dien eisch NEEN gezegd.
Alle volgelingen van den heer Kersten kunnen dus
weten, dat hun voorganger dit neen-zeggen
„drijven“ vindt, dat hij dus geens-
zins neen gezegd zou hebben. De
heer Kersten zou dus WEL bereid gevonden zijn,
dien eisch in te willigen. 't Is maar, dat we het
weten, zou prof. Holwerda opmerken.

Maar laat ons den heer Kersten laten rusten.
Overigens mogen we den amerikaanschen redac-
teur verzoeken in zijn blad op te merken:

- a) wat ondergeteekende volgens den heer Kersten
schreef, heeft hij nooit geschreven;
- b) die derde verbonds beschouwing van
dr Grosheide is evenzeer een fictie als dat derde
verbond van den heer Kersten;
- c) het pactum salutis, d.w.z. het in de eeuw-
heid gesloten vree-verbond onderscheiden óók de
synodocraten van het in den tijd opgerichte ge-
nadeverbond.

K. S.

PROTESTANTSCH VREDESPLAN.

In de afgelopen maand — aldus vertelt „Life“ — kwa-
men te Genève delegaties van 90 kerk-groepen bijeen voor
de eerste wereldconferentie van Protestantsche geestelijken
sedert het begin van den tweeden wereldoorlog. Zij kwamen
daar — zoo zegt het blad — om een vredesplan op te stellen.
De delegaties kwamen uit China en de Vereenigde Staten
van Amerika, van de Orthodoxe kerken in Griekenland en
Rusland (otschoon geen één afgevaardigde aanwezig was
van de Russische kerk, die onder staats-toezicht staat), en
ook vanuit de gevangenkampen van Europa. Er waren men-
schen als bijv. de bisschop van Noorwegen, Berggrav, die
in een concentratiekamp had gezeten vanwege zijn actie
tegen de Quisling regeering, en Martin Niemöller uit
Duitsland, die zeven jaar gevangene van Hitler was. In
Genève's stralende winterzon wandelden zij in de nabijheid
van de universiteit, voorbij het monument der Reformatie,
opgericht ter eere van de groote mannen, die den grond-
slag legden voor de Protestantsche beginselen. In de kleine
kathedraal van St. Pierre spraken en baden zij van denzelf-
den kansel, waarvan Calvijn het Protestantisme 400 jaar
geleden verkondigde. De conferentie van deze mannen gaf,
zoo zegt „Life“, het bewijs, dat het Protestantisme, altijd
verwakt door redewisten tusschen kleine kerkgroepen, ver-
deringen maakte in zijn langdurige poging om zich zelf gees-
telijk en kerkelijk te vereenigen. Het was veelbetekenend,
dat de conferentie gehouden werd ter zelfder tijd waarop
de Roomsche Katholieke kerk haar consistorie hield en haar
vredespolitiek afkondigde. De Protestantsche „geestelijken“
hadden sedert 1939 gehoopt een wereld-raad van kerken
te vormen. Zij kondigden in Genève aan, dat de eerste vol-
tallige conferentie om een dergelijken raad in te stellen in
1948 gehouden zou worden, waarschijnlijk in Nederland of
Denemarken. Met betrekking tot Europa, vroegen de Protes-
tantsche geestelijken voedsel en hulp voor allen en een meer
toegevende politiek tegenover Duitsland, omdat men vreest,
dat de tegenwoordige politiek „ondergang brengt niet alleen
over Duitsland, maar ook over Europa“. Bisschop Berg-
grav zei: „De kerk van Christus moet het vuur zijn in de
smidse der wereld. Want de aarde van vandaag is koud,
het ijzer is koud en kan niet gesmeed worden; wees één met
Christus, brand met zijn vuur.“

(Tot zoover de mededeeling in het Amerikaansche tijdschrift „Life“, welks desbetreffend artikel hier in vrije
vertaling zonder commentaar — die ons niet noodig schijnt —
wordt weergegeven, K. S.).

„DE KERKEN EN DE WERELD-ORDE.“

De federatieve raad van kerken biedt een programma van
Christelijk-politieke actie voor Amerika aan.

Onder dit opschrift schrijft het Amerikaansche „magazine“
„Life“:

Kort na de conferentie van Protestantsche geestelijken
te Genève, belegde de federatieve raad van kerken van
Christus in Amerika een speciale bijeenkomst te Columbus,
Ohio. Hij nam een rapport aan met betrekking tot „de

BACH.

*Ik hoor de donderende branding in meerten
[wolkennacht,
door rotsenkust in spattend schuim omhoog-
[gestuwd,
die neergestort opnieuw de golvenmassa's
[huwt,
steeds opwaarts worstelend in nooit vermoeide
[kracht.*

*'k Zie in een trotschen Dom gothieke bogen-
[pracht;
verhoven stemmenelucht wordt in een klanken-
[zuil gekluid.
Het duister leed is hier tot goddelijke rust
[geluid,
gesulverd in kristallenglans van overganke-
[lijk smaragd.*

*Ik hoor in doffen tred den Man van Smarten
[gaan,
tot vallens toe gekromd door eenenlangen
[last;
de doodsche hellekloof moet tot den bodem
[afgetast.
Het luid verlossingswoord scheurt in een
[breede baan
den ouden scheidingswand ter eeuw'ge zege-
[vaan:
de toegang tot den Troon ligt als een anker
[vast.*

J. G. STURMAN.

kerken en de wereld-orde“, ingediend door John Foster Dulles,
voorzitter van de commissie, ingesteld voor een recht-
vaardige en duurzame vrede van dezen raad. „Life“ brengt
hier enkele punten uit dit rapport, één van de belangrijkste
Christelijke proclamaties van onzen tijd, naar de meening
van zijn medewerker.

Onze opdracht — zoo heette het in de boodschap — is
betrokken op de toenemende realisering van de waardigheid
en de waarde van den mensch in ledere levenskring, politiek,
economisch, sociaal en religieus; op de over de heele wereld
zich uitstrekkende werkzaamheid van de menselijke vrij-
heid om, onder Gods leiding, te denken, te gelooven en te
handelen in verantwoordelijkheid aan en in overeenstemming
met de voorschriften „van zijn eigen geweten“. Dit is nood-
zakelijk, — aldus de schijver in „Life“ — naar wij ge-
looven, indien Gods wil door de menschen vervuld moet
worden.

De menschen worden verscheurd door afwisselende ge-
voelens van hoop en wanhoop. Zij koesteren hoop aan-
gaande het Charter van de United Nations; daar zij weten,
dat hierdoor onze eigen en andere regeeringen het politieke,
sociale en economische raam kunnen opbouwen van een
nieuwe wereld-orde; dat, in gemeenschappelijke inspanning
de naties pogen de oorzaken van den oorlog weg te nemen.
Zij koesteren hoop, aangaande het feit, dat er een steeds
meer veldwinnende erkenning is, dat de menschen grond-
rechten hebben en fundamentele vrijheden behooren te
hebben.

Zij worden er toe gebracht om te wanhopen, wanneer
zij de mogelijkheid zien, dat het misbruik der atoomkracht
een bloedbad van onze beschaving zal maken. Voordat nog
de wapens van den oorlog zijn afgekoeld is er al weer een
bewapeningswedloop begonnen tusschen de naties. Voor-
waarden in strijd met het Atlantic Charter en de Verklaring
van de United Nations worden opgelegd aan verslagen
volkeren. En de groote machten, die nog kort geleden samen
gingen door het loutere feit van naspreking van eenzelfde
doel, zijn nu op gevaarlijke wijze onderling verdeeld.

Het probleem van de wereld-orde is verward door het
feit, dat de naties verschillen in hun godsdienstige, sociale,
economische en politieke vormen. Dit geldt in bijzondere
mate voor de Sovjet-Unie en de Westersche democratieën.
Wij kunnen ons de spanningen, welke rijzen van uit deze
verschillen niet onteuzen. Wij baseeren onze levensovertuig-
ing, als Christenen, op het geloof in de waardigheid en
waarde van den mensch als kind van God. Aan deze over-
tuiging moeten wij vasthouden. Aldus in vrije vertaling
„Life“; ook nu achten wij een commentaar overbodig; we
bedoelen slechts refereerderwijs hier te schrijven. K. S.

DE „VEREENIGDE VOLKEREN“.

De United Nations weerspiegelen — aldus „Life“ van
18 Maart 1946 — de zorg der biddende Christenheid, dat wet,
orde en het proces van vreedzame verandering de anarchie
in de internationale verhoudingen volledig zal weten te over-
winnen.

De vertegenwoordigers van de in de U.N.O. vereenigde
naties zouden onmiddellijk overeenstemming zien te ver-
krijgen aangaande een uitvoerig plan tot voortgaande ver-
mindering van militaire instellingen in de gehele wereld,
tot algemeene afschaffing van dienstplicht in vredetijd, en
tot het onwettig verklaren en onder afdoende controle zetten
van wapens, bestemd voor massa-vernietiging.

Bij het oorspronkelijke gebruik en de voortdurende pro-
ductie van atoom-bommen hebben de Vereenigde Staten hun
sanctie gegeven, en geven die nog, aan deze wapens voor
massa-vernietiging. Wij gelooven — aldus nog steeds de
schrijver in „Life“ — dat deze politiek niet voortgezet moet
worden.

Wij ondersteunen de gedachte, dat de commissie voor
menselijke rechten (van de U.N.O.) haar werkzaamheden
af-richten op zulke naar voren gebrachte ideeën als (a)
het formuleeren van een internationaal wetboek van rechten;
(b) het formuleeren van aanbevelingen van internationale